

Na het drukke jubileumjaar 2011 was het volgens bestuurslid Adrie Dik tijd voor een 'saai jaar'. Het moest niet altijd Cruz de Ferro of O Cebreiro zijn, ook de meseta had zo zijn charme, aldus Adrie die dit zei naar aanleiding van een lid dat tijdens een pelgrimsparade een pleidooi had gehouden voor de saaie stukken van de camino.

Het lot besliste anders. Op 29 april overleed zij totaal onverwacht in de pelgrimsherberg van Nasbinals (F) aan een hartstilstand. Zij was met haar man Gerrit op weg van Le Puy naar Saint-Jean-Pied-de-Port.

Bij het uitreiken van postume compostelas aan de nabestaanden van op weg naar Santiago overleden pelgrims had Adrie meerdere malen gezegd: "Als je dan toch heen moet gaan, laat mij dan maar op de camino gaan". Die wens ging veel te snel in vervulling, Adrie was pas 62.

Ze zei ook "Zet ter nagedachtenis maar een bankje neer, waarop vermoeide pelgrims kunnen rusten".

De uitvaartplechtigheid - onder leiding van ons lid pastor Henk Vermunt - vond op 5 mei plaats in 't Trefpunt te Alkmaar, dezelfde plaats waar Adrie jarenlang als dagvoorzitter de regiobijeenkomsten had geleid. Veel leden waren aanwezig om haar de laatste eer te bewijzen. Honderden mensen tekenden het condoleanceregister op internet.

29 april 2013 hopen we met een delegatie van ons genootschap in Nasbinals aanwezig te zijn om samen met de burgemeester een bankje te onthullen ter nagedachtenis aan Adrie en alle andere pelgrims die onderweg naar de Apostel zijn overleden.

Het is wellicht ongewoon een jaarverslag op deze manier te beginnen, maar het overlijden van Adrie is voor het bestuur een ingrijpende gebeurtenis geweest. Hoewel ze zichzelf niet als bestuurslid zag, had ze als geen ander de gave om te zorgen voor binding. Ze was attent, ieder die iets te vieren had, kreeg van haar een zorgvuldig uitgezocht cadeautje. En als er soms spanningen waren, wist ze met welgekozen woorden de kou weer uit de lucht te halen. Adrie laat een leegte na die moeilijk is op te vullen.

En verder begint het schrijven van een jaarverslag met het doornemen van de stukken van het afgelopen jaar. En bij het lezen van de bestuursverslagen van de eerste maanden valt dan op hoeveel nieuwe plannen Adrie voor het genootschap had. Voor het bestuur is 2012 een jaar in twee stukken: ervoor en erna. Dit wilden we op deze manier met u delen.

Bestuur

Bestuursleden Daniëlle Lokin, Joost Bol en André Brouwer hadden hun eerste termijn erop zitten en werden tijdens de algemene ledenvergadering in het voorjaar herkozen.

Theo Veltman beëindigde in november zijn lidmaatschap van het bestuur wegens drukke werkzaamheden.

Bij de algemene ledenvergadering in het najaar in Zwolle werden Toine van Moorsel en Jan Kousemaker benoemd tot nieuwe bestuursleden. Jan volgt Bas Brouwer op als penningmeester. Bas werd het najaar van 2003 in Enschede benoemd tot bestuurslid en kandidaat-penningmeester. Sinds het voorjaar van 2004 bekleedde hij die functie ook daadwerkelijk. Bas blijft nog 'gewoon' bestuurslid tot de voorjaarsvergadering van 2013. Daarna wil hij nog op incidentele basis klussen voor ons genootschap doen.

Gezien de grote groei van het genootschap en de werkdruk die dit met zich meebrengt, willen we het aantal bestuursleden uitbreiden tot het statutair bepaalde maximum van negen.

En tot slot nog een triviaal feit, de penningmeester en de secretaris fietsten in april samen naar Santiago de Compostela. Het meest trots zijn zij op het feit dat er gedurende hun tocht geen onvertogen woord is gevallen.

Berichten van de penningmeester

De vereniging is dit jaar per saldo gegroeid met ruim 800 leden. Eind 2012 waren er ruim 11.000 leden. Wij verwachten dat deze groei zich in 2013 door zal zetten, wellicht in een lager tempo. Als gevolg van de groei van het aantal leden zijn de baten van de vereniging verder gestegen. De omzet van de winkel volgt deze groei. Vanwege het groeiend aantal bestellingen dat maandagmorgen verzonden moest worden, is besloten de informatiemiddag van de maandag naar de dinsdag te verplaatsen. Het gaf te veel stress op om alle bestelde artikelen de deur uit te krijgen voordat ons huis 's middags open ging om informatie aan het publiek te verstrekken.

In het afgelopen jaar is het jubileumjaar afgerond. Het genootschap heeft in dit kader een bijdrage van Museum Catharijneconvent ontvangen vanwege het feit dat gedurende de gehele tentoonstelling 'gastpelgrims' van ons genootschap aanwezig waren om uitleg te geven. Deze bijdrage is aangewend om de in 2013 te verwachten kosten voor de start van een huiskamer (Huiskamer der Lage Landen) in Santiago de Compostela te dekken.

De werkgroep Website heeft een aanvang gemaakt met de ontwikkeling van een nieuwe website en webwinkel. Verder is een start gemaakt met de ontwikkeling van een ledenadministratie die door de leden rechtstreeks via het web te benaderen is. De verwachting is dat deze activiteiten in 2013 afgerond zullen worden. De kosten van de ontwikkeling zijn in het verslagjaar ten laste van het resultaat gebracht en voor de te verwachten kosten in 2013 is een bestemmingsreserve gevormd. Het jaar eindigt met een positief saldo waardoor het eigen vermogen verder versterkt kon worden.

De Financiële commissie: Cor Broer en Gijsbert Spiekermann, (Hanny Pouderoyen was wegens ziekte niet aanwezig) heeft de financiële administratie en de jaarrekening over 2012 gecontroleerd en geconcludeerd dat deze akkoord zijn. Zij adviseren de algemene ledenvergadering van maart 2013 het bestuur en de penningmeester decharge te verlenen voor het gevoerde financiële beleid over 2012.

Kaderdag

Eens per jaar houden we in januari een dag voor leden die op de een of andere manier extra actief zijn in ons genootschap. 14 januari ging het 's ochtends over de vraag: Hoe houden we de verworvenheden van de Camino der Lage Landen vast?

's Middags hield John Vollenbroek, regiocontactpersoon van Oost Nederland, een interactieve lezing over de vraag: Hoe het komt dat fouten, klachten en ongevallen zich blijven herhalen, terwijl iedereen zegt dat niet te willen? Mensen, dus ook bestuurleden, kaderleden en vrijwilligers maken fouten. Hoe hier mee om te gaan in een vrijwilligers-organisatie?

Modernisering statuten en huishoudelijk reglement

Sinds de vorige aanpassing van de statuten in 2002 is ons genootschap ongeveer vier keer zo groot geworden. Reden om statuten en huishoudelijk reglement nog eens tegen het licht te houden.

Op de extra Kaderdag in september werd een voorlopig concept - dat eerst door een juriste was getoetst - aan de aanwezige kaderleden voorgelegd. Leden werden daarna via Ultreia en Jacobsstaf uitgenodigd op de op onze website gepubliceerde concepten te reageren. Velen hebben dat ook gedaan. Deze commentaren worden verwerkt waarna het de bedoeling is ze op de algemene ledenvergadering van voorjaar 2013 te Delft vast te stellen.

Jacobsstaf

In januari werden we verrast door het bericht dat onze vaste drukker zijn werkzaamheden acuut stopte. Gelukkig houdt Bram van der Wees zijn vakliteratuur goed bij, dus helemaal onverwacht kwam het bericht niet. Dankzij slagvaardig optreden van hem en eindredacteur Jasper Koedam, kon de

Jacobsstaf van februari toch op tijd verschijnen. Belangrijk, omdat daar het aanmeldingsformulier voor de voorjaarsbijeenkomst bij zit.

Zaken die stoppen bieden ook nieuwe kansen. Weliswaar paste een drukkerij bij een klooster goed bij het karakter van de Jacobsstaf, maar een drukkerij waar de persen 24 uur per dag draaien is prijstechnisch toch wat interessanter (en in het kader met zorgvuldig omgaan met genootschapsgeld....). Voor de vormgeving zijn we overgestapt naar een bureau met jonge dames en frisse ideeën. Vanaf het eerste nummer van 2013 verschijnt de Jacobsstaf in geheel nieuwe vormgeving en in nieuw formaat (dit om de leden die het blad per jaargang laten inbinden niet voor het hoofd te stoten).

We namen afscheid van hoofdredacteur René van Veen en redactiesecretaris Rony de Jong.

Ze werden opgevolgd door Bram van der Wees die beide functies combineert. De redactie is blij dat zij ons lid Hein Dik, in zijn werkzaam leven een groot aantal jaren chef Reportage bij het weekblad Margriet, heeft kunnen aantrekken als redactieadviseur. Ook inhoudelijk is er, zoals sommige lezers misschien al opgemerkt hebben, het een en ander veranderd. Zo is er meer interactie met de lezer en proberen we er wat meer humor in te brengen.

De redactie werd uitgebreid met een aantal redacteurs. Bedoeling is wat meer thematisch en ook 'op voorraad' te gaan werken.

Tentoonstelling

Zondag 26 februari was de laatste dag van de tentoonstelling *Pelgrims op weg naar Santiago de Compostela*. Volgens de officiële telling van museum Catharijneconvent waren er in totaal 51.538 bezoekers geweest, een groot succes. Van de tentoonstellingscatalogus met bijdragen van onze leden Mireille Madou, Daniëlle Lokin werden er mee dan duizend verkocht. Door de tentoonstelling werden er ook beduidend meer mensen dan normaal lid van ons genootschap.

Er was een speciaal programma om de meer dan tachtig vrijwilligers te bedanken die hadden meegewerkt als gastpelgrims. Ze waren een of meer dagen 'op zaal' aanwezig geweest om hun ervaringen als pelgrim met bezoekers te delen. Okke Wisse van de Van der Hoevenkliniek hield een indrukwekkende lezing waarin hij het omgaan als samenleving met tbs-gestraften vergeleek met het overnachten in een pelgrimsherberg.

Ons lid, zangeres Simone Awhina, gaf een speciaal caminoconcert, waarbij onze secretaris weer eens *Besame mucho* met haar mocht zingen (de secretaris krijgt er maar geen genoeg van, het publiek inmiddels wel).

Voorjaarsbijeenkomst

Na het drukke jubileumjaar vol activiteiten wilden we de voorjaarsbijeenkomst bewust een wat soberder programma geven. Toch waren er meer dan vijfhonderd leden op 17 maart in Utrecht aanwezig.

En voor de lezing *El camino abre España* van ons erelid en mede-oprichter van ons genootschap, Mireille Madou, moesten we zelfs uitwijken naar de aula van de universiteit omdat we anders de 250 belangstellenden geen plaats konden geven.

Postuum erelid

Tijdens de algemene ledenvergadering werd Herman Gresnigt postuum tot erelid benoemd. Hij overleed 14 oktober 2011, op de dag van de opening van de tentoonstelling in het Catharijneconvent waarvan hij een van de initiatiefnemers was.

Voorzitter Joost Bol hield een laudatio waarna hij samen met Adrie Dik een fraaie oorkonde overhandigde aan Annemijn en Maarten Gresnigt, respectievelijk de vrouw en zoon van Herman.

Jacobaliawedstrijd

Hierna vond de uitslag van de Herman Gresnigt jacobaliawedstrijd plaats. De jury bestond uit voorzitter Joost Bol en Rijk Scheer en Hawald Kema van de werkgroep Geschiedenis en Cultuur. Met name tijdens de Camino der Lage Landen zijn honderden nieuwe Jacobalia aangeleverd, de meesten van zeer goede kwaliteit. Zij zijn op uniforme wijze verwerkt opgenomen op de website.

Bert Roebert nam namens de regio Bollenstreek/Rijnland de prijs in ontvangst voor het grootste aantal verzamelde jacobalia. Het geldbedrag zal worden besteed aan een kunstwerk ter nagedachtenis aan Herman.

Pieter-Bas de Jong won de wedstrijd met een foto van een windvaan. In de Ultreia zei hij hier het volgende van:

"Zaterdag 17 maart had ik mijn '5 minutes of fame'. Dat voelde best lekker moet ik je zeggen, voor vijf minuten dan. Wat was het geval?"

Op de valreep van 2011 heb ik nog een foto ingeleverd bij het Genootschap van Sint Jacob. Ze hadden een fotowedstrijd uitgeschreven voor het mooiste Jacobalium. Jacobalium? Ja, Jacobalium. Mireille Madou (een van de oprichters van het genootschap) definieert Jacobalia (meervoud dus) als "sporen die de cultus van Sint-Jacobus in de beeldende kunsten in Nederland heeft nagelaten". Nu staat er op mijn huis sinds een paar maanden een windvaan, in eeuwig durend bruikleen van mijn oom. Het is de beeltenis van Jacobus op een paard met een gestileerde Jacobsschelp op de muts en een echte schelp op de steel. De vaan is uit 4 mm messing gefiguurzaagd, in mat zwart gespoten en circa 1 meter hoog. Het kunstwerk is, na 'terugkeer' van zijn tocht naar Santiago de Compostela in 1990, vervaardigd door Marc van Baars, overleden oud-lid van het genootschap, bij leven edelsmid."

Werkgroep Roncesvalles

Voor de tiende keer is ook in 2012 door een grote groep enthousiaste vrijwilligers van ons genootschap gehospitalerd in de pelgrimsherbergen in het klooster- complex van Roncesvalles - Orreaga. Het was dit jaar voor de tweede keer dat de nieuwe herberg *Aterpea*, met 183 bedden, werd bemenst door onze hospitaleros. De toestroom van pelgrims is zo groot dat vrijwel dagelijks ook de oude herberg *Itzandegia*, met 120 bedden, in gebruik moest worden genomen. Waren er in 2010 'slechts' 25.777 pelgrims, in 2011 waren het er 37.545 en in 2012 was het aantal gegroeid tot 39.632. De groepsgrootte van de hospitaleros werd zoveel mogelijk hierop aangepast. Dit betekende groepen van zes á zeven personen. Opvallend was het grote aantal pelgrims uit de VS, Canada en Zuid-Korea. Voor de pelgrims van de VS en Canada was de film *The Way*, met Martin Sheen in de hoofdrol, mede de inspiratie deze pelgrimstocht te gaan maken. De Zuid-Koreanen waren geïnspireerd door boeken over de camino. Onder de pelgrims bevond zich een Koreaanse schrijfster van een boek over de camino. Dat verklaart wellicht hun grote aantal.

Voorzitter Joost Bol en bestuurslid Toine van Moorsel brachten in augustus een bezoek aan het klooster. Ze voerden gesprekken met de prior, Don Jesús Idoate Gil, en met de administradora, Eurne Echeverria. Beide functionarissen spraken hun grote waardering uit over de inzet van de hospitaleros.

Penningmeester Bas Brouwer en secretaris André Brouwer sliepen tijdens hun tocht naar Santiago een nacht in de oude herberg. 's avonds laat werd nog een bus Italianen gelost. De secretaris werd wakker naast Frederica uit Milaan die hem een koekje als ontbijt aanbod (in welk ander jaarverslag lees je zulke informatie?).

Werkgroep Hospitaleren

Niet alleen in Roncesvalles waren onze hospitaleros actief. Ook in kleinere herbergen als Vessem (NL), Augy sur Bois (F), Saint-Jean-Pied-de-Port (F) en Scheidegg (D). Er is een werkgroep opgericht om de behoefte aan kleinschalig hospitaleren bij onze leden te peilen, maar ook de behoefte bij andere refugios aan Nederlandse hospitaleros.

Pelgrimeren voor de jeugd

Ruim 800 leerlingen van 28 basisscholen in de buurt van Vessem deden mee aan activiteiten in het kader van 'pelgrimeren voor de jeugd'. Op 20 oktober vond een informatiebijeenkomst in Vessem plaats voor begeleiders.

Werkgroep Geschiedenis en Cultuur

Tijdens de voorjaarsledenvergadering heeft de jury-voorzitter, Joost Bol, de uitslag bekend gemaakt van de Jacobaliawedstrijd. Gewerkt wordt ook aan de beschrijving van Jacobsgodshuizen en -broederschappen. Nagedacht wordt over de vraag hoe actiever kan worden omgegaan met de Jacobalia. In ieder geval zullen in de komende tijd een of meer Jacobalia worden beschreven in de Jacobsstaf. Daarnaast valt te denken aan wandel- en fietstochten langs Jacobalia.

In februari/maart is weer een reeks themabijeenkomsten gehouden, ditmaal in het Academiegebouw, Domplein. Ze verheugen zich in grote belangstelling. Na de cursus en lezingencyclus van 2013 zal onderzocht worden of ook een regionale invulling mogelijk is.

In iedere Jacobsstaf is minstens één artikel verschenen vanuit de werkgroep. Helaas is ons Jan Galjé, een goede scribent, ontvallen. Gewerkt wordt aan de actualisering van de lijst sprekers/inleiders, die ter beschikking kan worden gesteld aan de regio's.

Werkgroep Spiritualiteit

De werkgroep had veel energie gestoken in het organiseren van een Dag voor de spiritualiteit in april te Ossendrecht. Helaas moest die wegens te weinig belangstelling worden geannuleerd. De meerdaagse wandeling er naar toe ging wel door.

Huiskamer der lage landen

Onze voorzitter Joost Bol kwam eind oktober - na de Camino del Norte te hebben gelopen - in Santiago aan en kon het niet laten om na de apostel omhelst te hebben voor ons genootschap aan het werk te gaan. Zo sprak hij onder andere uitgebreid met John Rafferty, lid van het Engels genootschap en als vrijwilliger actief bij het pelgrimsbureau.

John coördineerde het afgelopen jaar voor de Engelsen en leren het *Amigo project*. Dit hield in dat vrijwilligers van beide genootschappen arriverende pelgrims bij het pelgrimsbureau verwelkomden en ook hielpen om de grote toeloop in goede banen te leiden. Johns vraag om in 2013 in dit project te participeren heeft er inmiddels in geresulteerd dat wij samen met het Amerikaans genootschap in het team van vrijwilligers gaan participeren om de pelgrims die in Santiago aankomen aan de poort van het pelgrimsbureau een hartelijk welkom te bereiden.

John bood ook aan om ons behulpzaam te zijn met de opening van onze 'Huiskamer der Lage Landen', zoals ons Casa Holandesa definitief gaat heten. Deze aangeboden hulp was voor ons het sein om de plannen voor een eigen onthaalplek, zoals onze Vlaamse vrienden het zo mooi kunnen verwoorden, in de praktijk te gaan brengen. Wanneer alles min of meer volgens plan zal verlopen zullen vanaf 15 april 2013 vrijwilligers van ons genootschap de 'Huiskamer' gaan bemensen en zullen zij de bezoekende Nederlandse en natuurlijk ook Vlaamse pelgrims vooral een luisterend oor bieden om de aankomst in Santiago een speciaal persoonlijk tintje te geven. In november 2013 zal worden geëvalueerd of dit project het verdient ook in de jaren daarna te worden voortgezet.

Wandelgenootschap

De laatste tijd duikt steeds vaker het misverstand op dat we vooral een wandelgenootschap zijn. Nu konden we dat altijd wel weerleggen met het feit dat ongeveer 60% van onze leden wandelaar is en 40% fietser (natuurlijk zijn er ook leden die zowel wandelen als fietsen).

In 2011 is er echter een kentering opgetreden, zo wist onze ledenadministrateur, Bram van der Wees, te vertellen. Er werden toen 29% fietsers lid. In 2012 is dit percentage licht gedaald, naar 27,1%. Van 4,1% is de reiswijze onbekend. Bijgevolg is 68,8 loper.

Voor het bestuur in ieder geval reden om iets aan ons imago te doen.

Uithangbord

Op de naamdag van onze apostel, 25 juli, onthulden we een fraai uithangbord aan ons huis van Sint Jacob aan het Janskerkhof te Utrecht. Er ging een traject van twee jaar aan vooraf eer de vergunning rond was, maar we zijn blij dat onze voorzitter het bord uiteindelijk toch kon onthullen. Het is gemaakt door Rein Tupker en heeft uiteraard de vorm van een schelp. Co de Leeuw en Gerard Luiten zorgden voor de realisatie.

Na afloop trokken de toehoorders naar de Janskerk voor een bijzonder spektakel. Geen openbare repetitie dit keer, maar een voorstelling. Onder regie van Joop van der Donk vond een samenhangend muzikaal-literair programma plaats. El Orfeón zong, deelnemers aan de Santiago-schrijfcursus lazen fragmenten voor en een violist verbond de onderdelen.

Commissie Wetenschap

Een van de meest prangende vragen die leeft binnen het genootschap: Waarom lopen we en wat doet het nu uiteindelijk met je? Het is een voorbeeld van een wezenlijk wetenschappelijke vraagstuk. Om dit beter te dragen hebben we dus een commissie Wetenschap opgericht. Deze commissie moet zich bezig gaan houden met onder meer de thema's kunstgeschiedenis, cultuurgeschiedenis, gezondheid (waaronder bewegingsfysiologie), psychologische vraagstukken, sociologische vraagstukken, theologie et cetera. Het idee is dat we vanuit deze diverse richtingen kleine subgroepjes vormen van meerdere deskundigen, bij voorkeur ook leden.

De afgelopen periode zijn er reeds enkele projecten bij het genootschap aangeboden en door ons ondersteund. Een voorbeeld is het project *Pilnar* (pelgrimsverhalen door middel van een database toegankelijk maken voor wetenschappelijk onderzoek) en een *NWO-project* dat zich bezighoudt met religie en sport.

Het doel is voorlopig eerst de commissie vorm te geven en enkele projecten concreet van de grond te tillen. Verder wordt gedacht aan een internationaal congres in 2014.

Najaarsbijeenkomst

Ruim vijfhonderd leden bezochten de najaarsbijeenkomst in Zwolle, georganiseerd door de regio Oost Nederland. De sfeervolle locatie van het Dominicanenklooster paste goed bij het thema van de dag:

Modern pelgrimeren en moderne devotie.

Scholieren van het Deltion College hebben als praktijkopdracht een deel van de organisatie voor hun rekening genomen, zodat we als genootschap ook nog maatschappelijk goed bezig waren. Het is de bedoeling dat in de toekomst de regio's beurtelings de voor- en najaarsbijeenkomst organiseren.

En verder waren vertegenwoordigingen van het genootschap aanwezig op:

- 11 en 12 februari: Fiets- en Wandelbeurs RAI Amsterdam (informatiestand).
- Februari: 25-jarig jubileum Duits genootschap te Aachen.
- 30 maart: opening Pelgrimsherberg te Antwerpen.
- 30 maart: boekpresentatie *Vliegen op Kruishoogte* door Tosca Niterink en Anita Janssen.
- 13 oktober: open dag Rosenstock Huessyhuys (het voormalig Sint Jacob Godshuis) te Haarlem.
- 10 november: bijeenkomst bijgewoond van vereniging Pelgrimswegen naar Rome.

Postume compostelas

In de middeleeuwen werd de pelgrimage van een pelgrim die op weg naar Santiago overleed als volbracht beschouwd. Nog steeds is het mogelijk bij het pelgrimsbureau postume compostelas aan te vragen. De afgelopen jaren hebben we dat verschillende keren gedaan als de familie daar prijs op stelde. Dit jaar hebben we dat voor niemand gedaan.

Op 25 september overleed ons lid Ruud Selman (regio Limburg) in Arzua toen hij samen met zijn vrouw op pelgrimage was. De familie heeft zelf een postume compostela van het pelgrimsbureau gekregen en in de pelgrimsmis van 28 september werd speciaal aandacht aan Ruud besteed.

En zo eindigen we dit jaarverslag waar we mee begonnen, een pelgrim die op weg naar de Apostel overleed. De cirkel is rond. Hopelijk kunnen we u volgend jaar een jaarverslag voorschotelen waarin we de cirkel met iets vrolijkers rondmaken.

Hopelijk hebt u dit jaarverslag niet als al te somber ervaren. We hebben u met deze selectie een idee willen geven waar ons genootschap zich zoal mee bezighoudt. Met 16 regio's en ongeveer 25 werkgroepen is het welhaast ondoenlijk een uitputtend overzicht te geven. Veel regio's organiseerden wandelingen, lezingen en andere activiteiten.

Hopelijk neemt u het ons niet kwalijk als uw activiteit, waar u zo hard aan gewerkt hebt en veel leden van genoten hebben, niet in dit verslag staat. Wilt u er echter zeker van zijn dat u volgend jaar wel in het jaarverslag voorkomt, stuur dan voor 31 januari 2014 een e-mail naar secretaris@santiago.nl.

André Brouwer

secretaris Nederlands Genootschap van Sint Jacob, 16 maart 2013

Met dank aan Bert Luijff (werkgroep Geschiedenis en Cultuur) en Jasper Koedam en Frans Brons (werkgroep Roncesvalles) voor hun bijdragen aan dit verslag.